

Zprávy

Časopis pro pěstování matematiky, Vol. 88 (1963), No. 2, 260--264

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/108732>

## Terms of use:

© Institute of Mathematics AS CR, 1963

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.



This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

ZPRÁVY

DOCENT DR. LADISLAV RIEGER ZEMŘEL

Dne 14. února 1963 zemřel docent RNDr. LADISLAV RIEGER, doktor fyzikálně-matematických věd, vedoucí vědecký pracovník Matematického ústavu ČSAV, člen vědeckého kolegia matematiky ČSAV, dlouholetý člen redakční rady Časopisu pro pěstování matematiky a od r. 1961 člen redakce mezinárodního časopisu Чехословацкий математический журнал (Czechoslovak Mathematical Journal).

Docent Rieger odešel uprostřed tvůrčí vědecké práce po těžké nemoci ve věku 46 let. Byl vynikajícím vědcem světového významu v oboru matematické logiky a jeho úmrtí pro československou matematiku znamená nenahraditelnou ztrátu. Článek o životě a díle docenta Riegera přineseme v některém z příštích čísel našeho časopisu.

*Redakce*

Z XVI. VALNÉHO SHROMÁŽDĚNÍ ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD

U příležitosti 10. výročí založení Československé akademie věd konalo se dne 16. listopadu 1962 šestnácté valné shromáždění ČSAV.

*Za nové členy ČSAV* byli zvoleni tito matematici:

Zahraničním řádným členem ČSAV byl zvolen akademik Sovětské akademie věd a její prezident MSTITSLAV V. KELDYŠ, profesor Lomonosovovy moskevské university;

*řádným členem ČSAV* dosavadní její člen korespondent MIROSLAV KATĚTOV, vědecký pracovník Matematického ústavu ČSAV, profesor Karlovy university, předseda vědeckého kolegia matematiky ČSAV a laureát státní ceny;

*členem korespondentem ČSAV* doc. dr. MILOSLAV HAMPL, vedoucí pracovník teoretického výzkumu ve Státním výzkumném ústavu tepelné techniky a laureát státní ceny.

Mezi *zasloužilými členy ČSAV* byli poctěni udělením čestných plakét „Za zásluhy o vědu a dstvo“ tito matematici: akademik BOHUMIL BYDŽOVSKÝ a akademik VOJTĚCH JARNÍK.

*Redakce*

NÁVŠTĚVY ZAHRANIČNÍCH MATEMATIKŮ V ČSSR

Ve dnech 10. až 14. října 1962 navštívil ČSSR prof. ALLAN BIRNBAUM z newyorské university. Za svého pobytu se zajímal o některé otázky neparаметrických testů a proslvil v MÚČSAV a v JČMF přednášku „O základních problémech statistického usuzování“.

*Redakce*

## ZPRÁVA O KOLOKVIU O TEORII PRAVDĚPODOBNOTI V BRAŠOVĚ

Ve dnech 22. až 26. října 1962 se konalo v Brašově v Rumunské lidové republice kolokvium o teorii pravděpodobnosti pořádané Akademií věd a Společností matematických a fyzikálních věd RLR. V čele organizačního výboru kolokvia byli prof. O. ONICESCU a prof. G. MIHOC. Kolokvia se zúčastnila řada zahraničního vědců. Bylo předneseno přes čtyřicet sdělení. Členové delegace Čs. akademie věd měli tyto referáty:

*Z. Koutský:* Některé problémy větvících se procesů Markovova typu; *P. Mandl:* O asymptotickém rozložení doby prvního přechodu; *Z. Šidák:* Vlastní hodnoty operátorů ve spočetných Markovových řetězcích; *M. Ullrich:* O teorii zobecněných náhodových funkcí Schwartze a o náhodných operátorech Mikusinského.

Kolokvium bylo zakončeno dvoudenním autokarovým zájezdem. Českoslovenští účastníci se zdrželi ještě několik dní v Bukurešti, kde měli přednášky.

*Petr Mandl, Praha*

## ZPRÁVA O KONFERENCI O FUNKCIONÁLNÍ ANALYSE V NĚMECKÉ SPOLKOVÉ REPUBLICE

Ve dnech 1. až 6. října 1962 dlel dr. VLASTIMIL PTÁK, vědecký pracovník Matematického ústavu ČSAV v Oberwolfachu (NSR), kam byl pozván k účasti na konferenci o funkcionální analýze. Konferenci pořádal Mathematisches Forschungsinstitut Oberwolfach. Konference se kromě hostitelů zúčastnili také matematikové z 10 různých států. Jako monothematická konference byla velmi úspěšná, neboť přednášky nebyly rozděleny do sekcí, což umožňovalo rozsáhlé a živé diskuse časově neomezené. Kromě toho bylo dostatek času k cenným individuálním rozmluvám. Autor zprávy přednesl na konferenci hodinovou přednášku s názvem „Neue Ergebnisse über offene Abbildungen“.

*Vl. Pták, Praha*

## ZPRÁVA O STUDIJNÍM POBYTU V RUMUNSKU

Ve dnech 16. 10. až 6. 11. 1962 byl ZBYNĚK ŠIDÁK, vědecký pracovník Matematického ústavu ČSAV, na studijním pobytu v Rumunsku. Setkal se zde s mnoha rumunskými pracovníky v teorii pravděpodobnosti a diskutoval s nimi o práci a výsledcích v různých problémech, zejména v teorii řetězců s úplnou vazbou a jejich aplikacích na procesy učení, v teorii Markovových řetězců a statistické indukci v nich, v matematické statistice a jejich aplikacích v biologii a zemědělství. Zúčastnil se též mezinárodního kolokvia o teorii pravděpodobnosti v Brašově 22. – 26. 10. Na tomto kolokviu přednesl sdělení o svých výsledcích z teorie Markovových řetězců; další přednášku měl v matematické společnosti v Bukurešti.

*Redakce*

## ZPRÁVA O STUDIJNÍM POBYTU V SSSR

Ve dnech 7. října až 6. listopadu 1962 navštívil SSSR vědecký pracovník Matematického ústavu ČSAV dr. MIROSLAV FIEDLER. Za třítydenního pobytu v Moskvě a za týdenního pobytu v Kyjevě seznámil se zejména v oboru numerických metod s prací ve Výpočtovém středisku Akademie věd SSSR v Moskvě a v Kybernetickém ústavě Akademie věd USSR v Kyjevě. V obou ústavech také přednášel o výsledcích v tomto oboru dosažených v Matematickém ústavu ČSAV.

*Redakce*

## KONFERENCE O USPOŘÁDANÝCH MNOŽINÁCH V BRNĚ

U příležitosti 50. výročí založení Brněnské pobočky JČMF se bude v Brně konat ve dnech 4. až 9. listopadu 1963 konference o uspořádaných množinách za účasti zahraničních matematiků. Konference bude zaměřena k problematice pěstované v ČSSR a zvláštní pozornost bude věnována problémům studovaným na brněnských matematických pracovištích.

Proto se konference bude zabývat mimo jiné aritmetikou uspořádaných množin. O tomto tématu měl v r. 1959 přednášku C. C. CHANG na symposiu o teorii svazů pořádaném v USA a položil zde řadu problémů, z nichž některé byly brněnskými pracovníky řešeny. Dále se brněnští matematikové zabývají zobecněním pojmu dimense uspořádané množiny; tento pojem soustavně studují v Jugoslávii žáci prof. D. KUREPY.

Další okruh problémů chystané konference bude tvořen otázkami týkajícími se uspořádaných množin opatřených algebraickými operacemi, jako jsou svazy, uspořádané grupy a grupoidy. Na pracovištích v ČSSR se zejména studují různé druhy součinů takových útvarů (přímé, polopřímé), otázky týkající se douspořádání a otázky týkající se jistých systémů podalgeber v uvedených abstraktních algebách.

Další velká skupina problémů, jimiž se konference bude zabývat, náleží uspořádaným množinám opatřeným topologií. Budou zde studovány systémy množin (okruhy, algebry) opatřené konvergencí, zejména pak spojité funkce na takových systémech.

Pojmy z teorie uspořádání budou aplikovány na jiné partie matematiky, tak např. bylo již těchto pojmů s úspěchem užito ke studiu systému všech obecných topologií na dané množině.

Z těchto ukázek je vidět, že konference se nesnaží o vyčerpávající přehled veškeré světové problematiky týkající se uspořádaných množin; pokouší se sjednotit otázky studované v ČSSR pod několik málo širších problémů, které by se mohly stát částí státního výzkumného plánu v ČSSR.

S tímto zaměřením konference souvisí i výběr zahraničních účastníků. Bude pozváno asi 10 matematiků ze zahraničí, jejichž problematika je blízká problematice pěstované v ČSSR. Jmenujeme z nich aspoň prof. D. KUREPU ze Zagrebu, prof. R. SIKORSKÉHO z Warszawy, prof. J. SCHMIDTA z Kölnu a prof. L. FUCHSE z Budapešti.

*Redakce*

## K ÚPRAVĚ RUKOPISŮ MATEMATICKÝCH ČLÁNKŮ

Z článku K. WICKA „K mechanizaci matematické sazby“ otištěného v časopise Typografia, 66 (1963), č. 1 vyjímáme pro naše přispěvatele některé odstavce důležité pro úpravu rukopisů k usnadnění sazby. Na úpravě rukopisu závisí totiž především možnost využít výhodného způsobu strojové sazby tzv. čtyřřádkovou metodou:

„Co všechno lze přímo na stroji vysadit čtyřřádkovou metodou, je vidět z následujícího příkladu a z příkladů v následujících odstavcích:

$$S_{\beta\gamma}^{\alpha} = c_{\alpha}^{\alpha} \cdot c_{\beta}^{\beta'} \cdot c_{\gamma}^{\gamma'} \cdot S_{\beta'\gamma'}^{\alpha'} \quad R_{\gamma\delta\beta}^{\alpha} = c_{\alpha}^{\alpha} \cdot c_{\beta}^{\beta'} \cdot c_{\delta}^{\delta'} \cdot R_{\gamma'\delta'\beta'}^{\alpha'}$$

$$\dots - c_{\beta}^{\beta} \cdot c_{\gamma}^{\gamma'} \cdot c_{\gamma}^{\delta} \cdot c_{\alpha}^{\alpha'} [\omega_{\beta}^{\gamma} \omega_{\gamma}^{\alpha}] + c_{\beta}^{\beta} \cdot c_{\gamma}^{\gamma'} \cdot c_{\gamma}^{\phi} [\omega_{\beta}^{\gamma} d c_{\phi}^{\alpha}] + \dots$$

Zlomkové výrazy neutrpí na výraznosti, nepoužije-li se vodorovné zlomkové čáry. Pro strojního sazeče však redukování dvouřádkových (popř. čtyřřádkových)

výrazů na jednořádkové představuje usnadnění a zrychlení, protože se tak zbaví obtížného střídání jednořádkových prvků (např.  $a, b, +, -, =$  atd.) a dvouřádkových (např.  $\frac{a}{b}, \frac{c-d}{e}$  apod.). Odstranění vodorovné zlomkové čáry nebo u složených zlomků zmenšení jejich počtu lze dosáhnout zavedením šikmého lomítka nebo záporného mocnitele s příslušným závorkováním. Např.

$$\frac{a+b}{c} \quad (a+b)/c; \quad \frac{\frac{a+b}{c} + x}{b-y} \quad \frac{(a+b)/c + x}{b-y};$$

$$\frac{a}{b+c} \quad a(b+c)^{-1}; \quad \frac{1}{1 - (1+\alpha)\frac{\sigma_0}{\sigma_E}} \quad [1 - (1+\alpha) \cdot \sigma_0/\sigma_E]^{-1};$$

$$\frac{b_n \left[ 1 + a \left( \frac{n\pi}{l} \right)^2 \right]}{\left[ 1 + a \left( \frac{n\pi}{l} \right)^2 \right]^2 + a^2 \left( \frac{n\pi}{l} \right)^4} \quad \frac{b_n [1 + a(n\pi/l)^2]}{[1 + a(n\pi/l)^2]^2 + a^2(n\pi/l)^4}.$$

Bez ztráty výraznosti se lze výrazu  $\frac{a}{2}$  nebo  $\frac{a+b}{2}$  vyhnout, sázíme-li  $\frac{1}{2}a$  nebo  $\frac{1}{2}(a+b)$ . Zlomkových sliteků ( $\frac{1}{2}, \frac{3}{4}$  apod.) má matematická tiskárna dostatečný sortiment.

Odmocnítku užíváme bez vodorovné linky, kterou by bylo nutno vsazovat ručně, a místo ní závorkujeme; jiný způsob je použití lomeného exponentu. Např.:

$$\sqrt{\frac{\sigma}{\sigma_E}} \quad \sqrt{(\sigma/\sigma_E)} \quad \text{nebo} \quad (\sigma/\sigma_E)^{\frac{1}{2}};$$

$$\sqrt{x + \frac{y+z}{w}} \quad \sqrt{[x + (y+z)/w]} \quad \text{nebo} \quad [x + (y+z)/w]^{\frac{1}{2}}.$$

Další prvky nežádoucí vertikální složitosti jsou *meze integrálu*. Sázíme je proto vpravo vedle znamení integrálu.

Jiná potíž vzniká někdy sazebně zbytečně náročnou úpravou *indexů*. Např.:

$$\overset{(1)}{\lambda}_\alpha \quad \text{a} \quad \overset{(2)}{\varphi}_{ij}^\alpha \quad \overset{(1)}{\lambda}_\alpha \quad \text{a} \quad \overset{(2)}{\varphi}_{ij}^\alpha$$

což se pohodlně vejde do jednoho řádku a vysadí přímo na stroji.

U *determinantů* a *matic* je pravidlem sázet předcházející znak (např.  $A =$ ) do prvního řádku a následující znak (např. interpunkci) do posledního řádku.

*Formule* a *rovnice* označujeme (číslujeme) po levé straně, a vztahuje-li se toto označení na systém rovnic nebo formulí, umísťujeme označení do prvního řádku.“

\*

Na požádání zašle redakce Časopisu pro pěstování matematiky zájemcům pro informaci separát z dřívější publikace o pravidlech sazby matematických textů, pokud je k dispozici.

Redakce

---

Časopis pro pěstování matematiky, Ročník 88 (1963). — Vydává Československá akademie věd v Nakladatelství ČSAV, Vodičkova 40, Praha 1 — Nové Město, dod. pú 1 — Redakce: Matematický ústav ČSAV, Žitná 25, Praha 1, dod. pú 1, telefon 241193. — Vychází čtvrtletně. — Roční předplatné Kčs 48,—; \$ 8,—; £ 2,17,0, cena jednotlivého sešitu Kčs 12,—. Tiskne Knih-tisk, n. p. závod 5, Rudé armády 171, Praha 8 — Libeň-Kobylisy, dod. pú 8. — Rozšiřuje Poštovní novinová služba, objednávky a předplatné přijímá Poštovní novinový úřad — ústřední administrace PNS, Praha 1 — Nové Město, Jindřišská 14. Lze také objednat u každého poštovního úřadu nebo doručovatele. Objednávky do zahraničí vyřizuje Poštovní novinový úřad — vývoz tisku, Jindřišská 14, Praha 1.

Toto číslo vyšlo v květnu 1963.

A—15\*31277

© by Nakladatelství Československé akademie věd 1963